

עשיית מלאכה על ידי גוי בשבת – שיעור שלישי

תקציר דיני עשיית על ידי גוי בשבת

ישנם שני איסורים בשימוש בגוי בשבת:

איסור אמירה ואיסור הנאה.

אולם בארבעה אופנים התירו חכמים את השימוש בגוי בשבת:

- א. כאשר אין אמירה (רמז שלא בדרך צווי). ואין הנאה (הנאה לא ממשית. או הנאה ממה שהגוי עשה עבור עצמו) (המקורות מובאים בסיכום של השיעורים הקודמים).
- ב. לצורך חולה שאין בו סכנה, התירו גם את האמירה וגם את ההנאה.
- ג. במקרה של מלאכה באופן של פסיק רישיה, התירו גם את האמירה וגם את ההנאה.
- ד. שבות דשבות במקום צורך חשוב.

בשיעור שלפנינו נעסוק בשלושת האופנים האחרונים:

חולה שאין בו סכנה

מה התירו? כל מה שהחולה זקוק לו לרפואתו (שו"ע ס"י שכח סעיף יז).

מי נחשב חולה שאין בו סכנה?

- א. מי שיש לו כאב מסויים בגופו שמשפיע על כל הגוף. כגון: שפעת עונתית. דלקת אוזניים כואבת. כאבים בשיניים. כאבי ראש חזקים וכדו' (סי' שכח סעיף יז. ע"ע בש"כ פ"ג. וכן במאגר השו"ת).
- ב. ילדים קטנים: כל מה שנחוץ לבריאותם. וכן מה שנחוץ למאכלם. יש פוסקים ששיערו שילדים עד גיל 9-10 הם במצב זה, וכמובן שהכל לפני העניין (רמ"א רעו א. ש"כ פ"ז ב).

פסיק רישיה

אדם העושה פעולה של היתר וכתוצאה מכך תיעשה בוודאי מלאכה האסורה. ליהודי אסור לעשות כן בשבת. אך על ידי גוי התירו (סי' רנ"ג, ה ברמ"א. ובמשנ"ב ס"ק צט. וכ"כ בהליכות עולם ח"ג עמ' קפג).

דוגמאות

פתיחת מקרר שאינו במצב שבת – מותר לבקש מגוי שיפתח את המקרר, למרות שכתוצאה מפתיחת המקרר תידלק נורה (חזו"ע ח"ג עמ' תלב. ש"כ פ"א, א. וכ"כ במאגר השו"ת).

גריפת מים לגינה – מותר לבקש מגוי שיגרוף מים בבית, למרות שהמים נשפכים לגינה.

עשיית מלאכה על ידי גוי בשבת – שיעור שלישי

שבות דשבות במקום צורך חשוב

התירו לבקש מגוי לעשות מלאכות דרבנן לצורך גדול, וזה נקרא שבות דשבות (שבות פירושה מלאכה האסורה מדברי חכמים) כיון שהבקשה מגוי אסורה מדברי חכמים והמלאכה עצמה אסורה מדברי חכמים, נמצא שיש כאן שני שבותים (שו"ע סי' ש"ז סעיף ה).

מה נחשב צורך חשוב?

במקום מצווה – מותר לבקש מגוי שיעשה מלאכה מדרבנן לצורך מצווה גמורה שזקוקים לה בשבת. כגון לבקש מגוי שיביא סידורים דרך מקום שאסור לטלטל בו מדרבנן לבית הכנסת. וכן התירו לבקש מגוי שיקנה אוכל שזקוקים לו לעיקר הסעודה (שו"ע סעיף ה. ובשכ"ה סעיף י. וע"ע ברמ"א שם ובמשנ"ב ס"ק סב).

צורך גדול – התירו לבקש מגוי שיעשה מלאכה דרבנן במקום שיש צורך גדול, כגון שיש הפסד גדול. או במקום כבוד הבריות (שו"ז, ה. ובמשנ"ב בסי' שי' ס"ק כה. ש"ב סק"ו. וע"ע בשש"כ פ"ל יד. ובחזו"ע ח"ג עמ' תנד).